

Dansk forsvar efter Krim-krisen

Den seneste krise om den russiske annektering af Krim rokker ved en række etablerede antagelser om dansk forsvars- og sikkerhedspolitik, men hvilke konsekvenser skal danske politikere drage af begivenhederne østpå?

Af historiker Robert Petersen

Publiceret som kommentar i [Berlingske](#) den 28. marts 2014

Den russiske annektering af Krim-halvøen har rystet Europa og skabt en regulær krigsfrygt flere steder. Krigsfrygten er naturligvis størst i Ukraine, som med annekteringen af Krim har mistet et landområde på størrelse med Belgien. Ingen kan med sikkerhed sige om krisen slutter nu eller om den russiske præsident Vladimir Putin vil føle sig opmuntret til nye fremstød i det østlige Ukraine, som rummer et stort russisk mindretal. Krigsfrygten har også grebet NATO og fået alliancen til at deployere kampfly til de baltiske lande og Polen. Danmark vil sandsynligvis selv sende seks F16-kampfly til de baltiske lande i maj.

Krim-krisen sætter et alvorligt spørgsmålstegn ved en række grundfæstede antagelser om dansk sikkerhed. Siden omkring 1991 har dansk forsvars- og sikkerhedspolitik bygget på, at der ikke længere skulle findes direkte trusler mod Danmark. Derimod skulle der findes en række såkaldte indirekte trusler fjernt fra Danmark, som på forskellig vis kunne påvirke dansk sikkerhed i en negativ retning. Eksempelvis i form af terrorisme. Det er baggrunden for, at Forsvaret efter 1991 gradvist omstillede hele den militære organisation fra at være et territorialforsvar (med fokus på nationale opgaver) til at blive en ekspeditionsstyrke. Det er den omstilling, som Krim-krisen truer med at underminere.

Selv uden Krim-krisen ville antagelsen om, at Forsvarets primære opgave er i udlandet være i store vanskeligheder. Det skyldes følgende forhold: For det første har krigene i Afghanistan og Irak samt rod i Forsvarets økonomistyring resulteret i en situation, hvor bunden for flere år siden røg ud af Forsvarets økonomi. Det blev med det seneste forsvarsforlig i 2012 besluttet, at spare 15 procent på Forsvaret, hvilket ikke kan undgå at gå ud over de operationelle kapaciteter. Forsvarets primære mission er i udlandet, men evnen til at udsende noget er nedadgående.

Den anden årsag vedrører vores allierede. Flere af vores allierede er ved at gennemføre store besparelser på deres væbnede styrker og USA har for nylig besluttet at skære deres landstyrker ned til et niveau ikke set siden 1941. Selv Brasilien vil i 2020'erne sandsynligvis have en større flåde end både Frankrig og Storbritannien til sammen. Den britiske hær vil i 2018 være mindre end da slaget ved Waterloo blev udkæmpet i 1815. En række af vores allierede er desuden krigstrætte efter krigene i bl.a. Irak og det britiske parlament stemte i september 2013 nej til at

sende britiske styrker i krig mod Syrien efter et angreb med kemiske våben mod syriske civile. Danmark kan ikke gennemføre internationale operationer alene, men antallet af mulige allierede svinder.

Intet af det betyder, at Krim-krisen er en kærkommen gave til Forsvaret. Det vil tværtimod tage lang tid at omstille Forsvaret fra internationale operationer til at forsvare os mod en mulig russisk trussel. Det står umiddelbart heller ikke klart, hvordan Forsvaret skal anvendes mod en sådan trussel. Det mest sandsynlige krigsscenario, som kunne tænkes at inddrage Danmark, ville være en russisk aggression mod de baltiske lande, som alle tre er medlemmer af NATO og som desuden har betydelige russiske mindretal. En sådan aggression ville traktatmæssigt tvinge NATO (inklusiv Danmark) til et modsvar. Men betyder det, at Forsvaret skal fokusere på at sende landtropper som forstærkninger til de baltiske lande? I så fald kommer Hæren i centrum med Søværnet og Flyvevåbnet i en støtterolle. Det er på den anden side også muligt, at NATO vil bede Danmark om at koncentrere sig om at styre adgangen til og fra Østersøen gennem de danske stræder. Det kunne i så fald resultere i en styrkelse af Søværnet og Flyvevåbnet på bekostning af Hæren.

Et skifte i Forsvarets opgaver vil derudover sandsynligvis ryste den politiske enighed om dansk forsvars- og sikkerhedspolitik. Den konservative forsvarsordfører Lene Espersen argumenterede efter den russiske annektering af Krim i en kronik for, at modernisere Søværnets nye fregatter, så de kunne indgå i den europæiske del af det amerikanske missilforsvar. Samtidig mente hun, at dansk forsvar skulle omstilles, så det hurtigt kunne sendes til de baltiske lande. Det blev besvaret med en kronik fra den tidligere udenrigsminister Holger K. Nielsen fra SF, som kritiserede Espersens "panikforslag" og "hovsa-missiler". Holger K. Nielsen ville ikke udelukke, at der muligvis var sket en ændring i det militære trusselsbillede, men ville først nedsætte et ekspertudvalg til at undersøge det. Indtil da ville han først og fremmest bekæmpe Putins styre med ikke-militære midler såsom målrettede sanktioner.

Det må i den forbindelse påpeges, at Krim-krisen ikke kun handler om en forøget trussel fra et revanchistisk Rusland. Krim-krisen truer også med at underminere den sikkerhedspolitiske orden, som har sikret fred i hovedparten af Europa i foreløbig to årtier. Hvis den russiske aggression ikke får nogen større konsekvenser kan det få en række lande i vores eget nabolag til at konkludere, at de selv må gøre noget for at beskytte sig mod russisk aggression. Det kan tvinge nogle lande til at indordne sig Rusland og dermed bevare en vis uafhængighed. Det blev tidligere kaldt "finlandisering". Det er på den anden side også tænkeligt, at nogle lande vil gå den modsatte vej, opruste mod Rusland og indgå regionale alliancer udenom NATO. Begge tendenser vil undergrave europæisk sikkerhed lige så meget som et truende Rusland.

Danske politikere kommer ikke udenom at ændre på dansk forsvars- og sikkerhedspolitik i kølvandet på Krim-krisen. Der er mange problemer forbundet ved

at gennemføre en sådan ændring, men risikoen ved at gøre for lidt kan i længden vise sig at være endnu værre.